

KOE NGAHI FEHU'I 'OKU FA'A 'EKE FEKAU'AKI MOE TA'E TOTONGI PE FAKAMA'AMA' 'A E MAHU'INGA 'O E ME'AKAI 'I HE 'APIAKO.

Ki he Matu'a /Tauhifanau

'Oku fiema'u 'e he fanau ha me'akai fakamo'ui lelei kenau ako. {Hingoa 'o e ako/vahenga ako'anga} 'i hano foaki ha me'akai fakamo'uilelei he 'aho kotoa pe. Koe mahu'inga 'o e kai pongipongi {\$}; koe mahu'inga 'oe kai ho'ata {\$}. 'E lava 'e ho'o fanau ke kai ta'etotongi pe fakama'ama'a 'a e mahu'inga 'o e me'akai. Koe mahu'inga 'oe totongi fakama'ama'a \$.30 kihe kai pongipongi pea \$.40 ki he kai ho'ata. Koe pekete ko 'eni 'oku 'iai 'ae foomu tohi kole ke ta'e totongi pe fakama'ama'a 'a e me'akai pea mo ha fakahinohino kiai. 'I lalo 'oku 'i ai ha ngaahi fehu'i moe tali ke tokoni ki hono fakafonu 'a e foomu tohi kole.

1. Ko hai 'e lava ke ta'etotongi mo fakama'ama'a ki ai 'a e me'akai?

- Koe fanau kotoa 'i he famili 'oku nau ma'u ha tokoni mei he [state **SNAP**]. [the food Distribution Program on Indian Reservations (**FDPIR**)] pe [state **TANF**] 'oku nau ma'u ha ngofua ke kai ta'etotongi.
- Koe fanau pusiaki kotoa pe 'oku tauhi fakalao 'e he kautaha pusiaki fanau pe fakama'au'anga 'oku nau ngofua ke kai ta'etotongi.
- Koe fanau kotoa pe 'oku nau kau ki he ako'anga (school's Head Start program) 'oku nau ma'u ha ngofua ke kai ta'etotongi.
- Koe fanau kotoa pe 'oku 'ikai ha 'api (homeless), hola (runaway) pe nofo mai (migrant) 'oku nau ma'u ha ngofua ke kai ta'etotongi.
- 'E lava ke ta'etotongi pe fakama'ama'a 'a e me'akai 'a e fanau, 'o kapau koe pa'anga humai 'ae family 'oku kau 'ihe fakangatangata 'oku ha atu 'I he fakangofua 'oku 'omai mei he fakahinohino 'ae Pule'anga (Federal Income Eligibility Guidelines). 'E lava 'a e fanau ke ta'etotongi pea fakama'ama'a 'a e me'akai kapau koe pa'anga 'a e famili 'oku 'I he ngata'anga pe 'i lalo 'I he saati 'oku ha atu 'I lalo.

KO E SAATI 'AE PULE'ANGA KI HE PA'ANGA HUMAI 'OKU FAKANGOFUA KI HE TA'U FAKA'AKO 2016-17			
Tokolahi	Fakata'u	Fakamahina	Fakauike
1	25,290	2,108	487
2	34,096	2,842	656
3	42,902	3,576	826
4	51,708	4,309	995
5	60,514	5,043	1,164
6	69,320	5,777	1,334
7	78,126	6,511	1,503
8	86,969	7,248	1,673
Each additional person:	8,843	737	171

2. 'E ANGA FEFE HA 'ILO'I 'OKU FAKANGOFUA 'A E FANAU 'OKU 'IKAI HA 'API(HOMELESS), NOFO MAI (MIGRANT) PE FANAU HOLA(RUNAWAY)? Koe memipa koia 'o e famili 'oku 'ikai ha 'api nofo'anga pau? 'Oku mou nofo fakataha 'I ha nofo'anga fakapule'anga(Shelter), hotele pe ko ha fale pe 'api fakataimi? 'Oku mou hikihiki holo koe 'uhi koe ngaahi faha'i ta'u? 'Oku 'I ai ha fanau 'oku nau nofo moho famili 'oku nau fili ke mavahe mei ho nau 'api pe famili. Kapau 'oku ke fakakaukau pe 'ilo'i 'oku 'iai ha fanau 'oku nau kau heni, ka 'oku te'eki ke nau fakaha atu, koe fanau ko 'eni 'oku ngofua ke nau kai ta'etotongi, kataki 'o telefoni pe tohi he computer (e-mail) ('Apiako, Polokalama 'a e kakai 'oku 'ikai ha api pe koe potungau ke he kakai nofo mai).

3. 'E fiema'u koaa keu fakafonu 'a e foomu ki he ki'i fanau kotoa pe? 'Ikai, Ngaue'aki pe 'a e foomu pe 'e taha ki he fanau kotoa 'I he famili. Te mau fakata'e'aonga 'I 'a e foomu 'oku 'ikai ke kakato hono fakafonu, manatu 'I ke fakafonu 'a e fehu' l kotoa pe 'I he foomu ke maau. Fakafoki 'a e foomu ki he (hingoa, tu'asila, telefoni).

4. Kapau teu toe ma'u mai ha tohi mei he 'apiako 'I he tau fakaako koi a, teu toe fakafonu 'a e foomu kapau kuo 'osi fakangofua 'a e fanau ke nau kai ta'etotongi? 'Ikai, ka 'oku totonu keke lau fakalelei 'a e tohi 'oku 'oatu, pea muimui ki he fakahinohino 'oku 'oatu. Kapau 'oku 'iai ha fanau 'oku 'ikai tu'u honau hingoa 'I he tohi pea ke fetu'utaki fakavavevave ki he [hingoa, tu'asila, telefoni moe e-meili].

5. Teu lava ke fakafonu 'a e foomu 'I he komipiuta? 'Io, kapau teke lava pea ke fakafonu 'a e foomu 'I he komipiuta. 'Oku tatau pe 'a e ngaahi fiema'u 'oku 'ihe foomu pepa pea moe foomu 'I he komipiuta. Vakai ki he [website]ke kamata ho'o 'ako keke 'ilo'I hono fakafonu 'a e foomu 'I he komipiuta. Fetu'utaki ki he [hingoa, tu'asila, telefoni moe e-meili]kapau 'oku 'I ai ha'o fehu' l ki hono fakafonu 'a e foomu 'I he komipiuta.

6. Teu toe fakafonu ha foomu fo'ou , kapau na'e 'osi tali 'a e foomu 'a e fanau 'I he ta'u kuo 'osi? 'Io, Koe foomu tohi kole 'oku 'aonga pe 'I he ta'u pe koia pea moe ki'l 'aho si'l pe 'o a'u ki he ['aho]. Kuo pau ke fakafonu ha foomu fo'ou ke fakahu ki he'apiako, tukukehe kapau kuo 'osi fetu'utaki atu 'a e 'apiako 'oku 'ikai fiema'u ha foomu fo'ou 'a e fanau. Kapau 'oku te'eki ke 'oatu ha tohi mei he 'apiako 'oku tali 'a e fanau ke kai ta'etotongi, 'e totongi kakato leva 'a e fanau.

7. 'Oku 'ou ma'u 'a e WIC. 'E lava ke kai ta'etotongi 'a e fanau? Koe fanau koia 'oku nau ma'u 'a e WIC 'e lava pe ke ke tali kinautolu ke ta'etotongi pe fakama'ama'a 'enau kai. Kataki kae fakafonu pe 'a e foomu 'o fakahu.

8. Koe fakamatala teu 'oatu pe vahevahe atu te mou hanga 'o vakai'i pe fakatotolo'i? 'Io, Te mau lava ke 'eke atu ke 'omai pe li mai ha tohi fakamatala ke fakamo'oni ki he pa'anga humai na'a ke 'lipooti mai.

9. Kapau he'ikai temou tali 'eku foomu, teu lava ke toe fakahu atu 'a e foomu 'amui? 'Io, 'E lava pea ngofua pe ke fakahu mai 'a e foomu 'i ha fa'ahinga taimi pe he lolotonga 'o e ta'u. Hange koe 'eni, kapau koe ongo matu'a 'a e fanau 'i he lolotonga 'a e ta'u 'oku 'ikai tena toe ngaue, 'e lava ke ngofua ke ta'etotongi pe fakama'ama'a 'a e kai kapau koe pa'anga hu mai 'oku holo ki lalo mei he fakangatangata 'oku 'oatu.

10. 'E fefe kapau 'oku 'ikai keu loto fiemalie ki he tu'utu'uni 'oku 'omai mei he 'apiako? 'E lava ke ke talanoa ki he kau 'ofisa pule 'I he 'apiako. Pea 'e lava ke kole ke fai ha tohi tangi 'ihe telefoni pe koe tohi ki he [hingoa, tu'asila, telefoni, e-meili].

11. Te u lava ke fakahu 'a e foomu tohi kole 'o kapau 'oku 'i ai ha taha 'i he famili 'oku 'ikai koha tangata'i fonua 'Amelika? 'Io, ko koe, pe fanau pe koha taha pe 'I he memipa 'o e famili'oku 'ikai ke nau nofo fonua 'I Amelika ni, 'e ngofua ke nau fakahu 'a e foomu tohi kole ke ta'etotongi pe fakama'ama'a ki lalo 'a e kai.

12. 'E fefe kapau ko 'eku pa'anga humai 'oku fetongioni kae 'ikai ke tu'uma'u? Fakaha 'a e pa'anga 'oku ke ma'u he taimi kotoa pe. Hange ko 'eni, Kapau ko ho'o vahe tu'uma'u 'oku \$1000 he mahina kotoa pe, pea ke vahe \$900 koe he mahina hoko mai he na'e 'ikai teke 'alu 'o ngaue ha 'aho, fakaha pe 'e koe 'a e pa'anga 'oku ke vahe tu'uma'u \$1000 he mahina. Kapau leva 'oku ke ngaue 'ova taimi (overtime) fakakau ia ki ho'o vahe tu'uma'u, kapau ko ho'o ngaue 'ova taimi (overtime) 'oku 'ikai ke fai ma'u pe pea 'oua teke fakakau ia 'I ho'o pa'anga humai. Kapau leva 'oku mole ho'o ngaue, pe 'oku fakasi'isi'l 'ae houa pe koe vahe, ngaue'aki ho'o vahenga lolotonga.

13. 'E fefe kapau'oku 'iai ha memipa 'I he famili 'oku 'ikai ke 'i ai ha pa'anga humai 'ia ke fakaha? 'I he taimi 'e ni'ihi 'oku 'ikai ke 'iai ha pa'anga humai ia ke lipooti , pe 'oku 'ikai pe ke 'iai ha pa'anga humai ia. 'I he taimi koe 'oku hoko ai ha me'a pehe, pea ke tohi'i pe 'e koe 'a e (0)'i ai. Tuku kehe, kapau 'e 'ikai ke fakafonu ha me'a ai pe tuku ta'e fakafonu, 'e lau pe ia oku noa (0). Fakatokanga'iangae, 'i he taimi 'oku 'ikai ke fakafonu ai ha me'a , pea 'e mahino leva 'oku 'uhinga pe ia ke pehe.

14. 'Oku mau 'I he Fakakautau(Military), 'oku makehe 'a 'emau lipooti 'emau pa'anga humai? Koe pa'anga humai tu'uma'u pea moe ponasi 'oku ke ma'u kuopau ke lipooti ia koe pa'anga humai. Kapau 'oku ma'u ha pa'anga ponasi makehe kihe nofo'anga ki tu'a mei he nofo'anga fakakautau, kau ai e me'akai, pe vala kuopau ke lipooti kinautolu koe pa'anga humai. Tuku kehe, kapau koho nofo'anga 'oku kau ia he kongia ia nofo'anga 'o e kongia fakakautau, 'oua 'e fakakau ia 'i he pa'anga humai. Kapau 'oku ma'u ha pa'anga makehe koe 'uhinga ko ha fekau'i kete 'alu 'I he tau, 'oku 'ikai lau 'a e pa'anga ko ia 'I he pa'anga humai.

15. 'E fefe kapau 'oku 'ikai ha vaha'a fe'unga 'I he foomu tohi koleki hoku family? Hanga 'o 'ai ha la'l pepa fo'ou 'o hiki kiai 'a e memipa ho famili 'oku 'ikai ke hao he foomu, pea fakapipiki fakataha ki he foomu tohi kole. Fetu'utaki ki he [hingoa, tu'asila, telefoni, e-meili] ke 'omai ha foomu 'e taha.

16. 'E fefe kapau 'oku fiema'u homau famili ha toe tokoni, 'oku 'iai ha polokalama makehe 'e lava ke fai mei ai ha toe kole tokoni? Kapau 'oku ke fiema'u keke kole tokoki ki he SNAP 'ae siteiti (state SNAP) pe koha toe tokoni makehe, fetu'utaki ki he polokalama faklotofonua pe fetu'utaki ki he fika hotline 'a e Siteiti(State hotline number)

Kapau 'oku toe 'iai ha fehu'i pe fiema'u ha tokoni, fetu'utaki ki he telefoni (fika telefoni)

Faka'apa'apa Atu,

(Fakamo'oni hingoa)